

Rättvisesynten i resursfördelningen till grundskolan

En idéanalys av Malmö stads beslutsfattaress argument

Abstract

This thesis is about the views of justice and the model for distributing resources to the schools of Malmö, Sweden. The case of Malmö is typically relevant due to the problems of segregation and socio-economic conditions and the fact that the city uses a special model for distributing resources. The aim of this thesis is to find out what view of justice that can be ascribed the decision makers of the economic distribution to the compulsory school types in the city of Malmö. Using the views of three different writers about justice, the thesis aims at analyzing the material with an idea analysis through the constructing of a framework. The framework consists of three dimensions assigned different attributes of the meaning of justice. The material consists of budget documents, quality reviews of the educational programs, and public debates from city council, reaching from 2011 to 2012. The conclusion is that the view of justice, employed by decision makers in Malmö, can be described as allowing all children, regardless of birth or duration of stay in Sweden, equal possibilities to participate and to succeed in life.

Nyckelord: rättvisa, resursfördelning, skola, Malmö, idéanalys.

Antal ord: 7587

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Teoretisk ansats	1
1.3	Metod och material.....	2
1.3.1	Budgeter	2
1.3.2	Kvalitetsredovisningar	2
1.3.3	Kommunfullmäktige	3
1.4	Avgränsning	3
1.5	Disposition	3
2	Metodologiska överväganden	4
2.1	Forskningsdesign.....	4
2.2	Idéanalys.....	5
3	Malmös resursfördelningsmodell	7
4	Teori	8
4.1	Rättvisebegreppet	8
4.2	Teorier om rättvisa	9
4.2.1	Reinikainen.....	9
4.2.2	Panican	10
4.2.3	Fraser.....	11
4.3	Analysram – dimensioner.....	13
5	Analys	14
5.1	Resultat av undersökning	14
5.1.1	Jämlikhet och allas lika möjlighet att delta	14
5.1.2	Förtjänstkriterium.....	16
5.1.3	Kategorier.....	17
5.2	Diskussion	20
6	Sammanfattning	21
7	Referenser	22
7.1	Primärkällor.....	22
7.2	Sekundärkällor	22

1 Inledning

Skillnaderna att gå i kommunal grundskola i Malmö stad kan vara stor beroende på i vilken statsdel man bor. I Malmö fördelas nämligen inte resurserna till skolan, det som i folkmun kallas skolpengen, på det sättet att alla barn får lika mycket. Istället har man en speciell resursfördelningsmodell som bland annat baseras på befolkningens levnadsförhållanden och utbildningsbakgrund (Kvalitetsredovisning 2010, s.14). Skillnaderna mellan stadsdelarna kan bli så stora som upp till 40 000 kr per barn i grundskolan (Kvalitetsredovisning 2010, s.86). Vad är det för rättvisa som ligger bakom detta?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka och beskriva resonemanget och debatten kring resursfördelningen till den obligatoriska skolan i Malmö stad och vad det är för syn på rättvisa som ligger till grund för besluten. Genom att renodla de argument som framförs i kommunens styrdokument, utvärderingar och debatter kring resursfördelningen till skolan ska jag i en idéanalys försöka identifiera beslutsfattarnas syn på rättvisa. För att ta reda på hur synen på rättvisa bland Malmö stads beslutsfattare är kopplad till fördelningen av den obligatoriska skolans resurser har jag valt att utgå från följande frågeställning:

- *Vad är det för syn på rättvisa som ligger till grund för besluten om resursfördelningen till den obligatoriska skolan i Malmö stad?*

Frågan är formulerad med syfte att tydliggöra att det rör sig om en utredning av beslutsfattarens rättvisesyn i en specifik fråga, fördelningen av den obligatoriska skolans resurser och alltså inte vad en faktisk rättvis fördelning skulle vara. Detta gör att min undersökning kan klassas som en beskrivande analys i ett fall av uttryck för rättvisa bland beslutsfattare om resursfördelning.

1.2 Teoretisk ansats

För att undersöka vad det är för syn på rättvisa och hur denna kommer till uttryck bland Malmö stads beslutsfattare kommer jag att använda mig av tre författares syn på hur man kan resonera om rättvisa. Dessa är om Jouni Reinikainen, Alexandru

Panican och Nancy Fraser. Med hjälp av deras resonemang och redogörelser för teorier kring rättvisa kommer jag att konstruera en analysram, varför undersökningen kan klassas som teorianvändande.

1.3 Metod och material

Materialet som kommer att analyseras består av Malmö stads budgetdokument för 2011 och 2012, 2009 och 2010 års Kvalitetsredovisningar för den pedagogiska verksamheten i Malmö stad samt inspelningar av de kommunfullmäktigesammanträdena i vilka dessa dokument debatterats. Anledningen till varför budgetdokumenten och kvalitetsredovisningarna inte berör samma år beror på att de har olika tidsmässiga perspektiv. De två budgeterna är framåtblickande och syftar till nästkommande verksamhetsår med en plan för ytterligare två år fram i tiden medan de två kvalitetsredovisningarna är bakåtblickande och beskriver föregående års verksamhet. Dessa godkändes av kommunfullmäktige och det som budgetdokumenten och kvalitetsredovisningarna har gemensamt är att de alla behandlats och debatterats i kommunfullmäktige i Malmö stad åren 2010-2011. Det handlar alltså om ett strategiskt urval för att bäst kunna beskriva valet av resursfördelningen till Malmös skolor (Teorell och Svensson 2007, s. 84). Att jag valt att begränsa undersökningen till 2010 och 2011 och inte väljer ett större material, eller gör ett slumpmässigt urval beror dels på att jag inte har några generaliserande ambitioner med men undersökning (ibid.) men också på att jag är mer intresserad av situationen som den har sett ut i de närmsta åren fram till nu. Jag kommer därför inte göra en jämförelse över tid eller mellan olika politiska majoriteter.

1.3.1 Budgeter

De två budgetdokument som ska analyseras är alltså budgeterna för åren 2011 och 2012, båda två är en produkt av ett röd-grönt politiskt samarbete. I början av 2011 års budget kan man läsa att ”Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är överens om ett politiskt samarbete under den kommande mandatperioden 2010 – 2014 i enlighet med punkterna i detta dokument” (s.3). Samma tillkännagivande finns även att finna i budgeten för 2012.

1.3.2 Kvalitetsredovisningar

Kvalitetsredovisningarna för pedagogisk verksamhet i Malmö stad är ett slags utvärderingsdokument för kommunen. I kvalitetsredovisningen för 2010 kan man

läsa att ” Det nationella kravet enligt förordning är att kvalitetsredovisningen ska, med faktauppgifter och beskrivningar, ge en övergripande bild av verksamheten, ta upp särskilda förbättringsinsatser under året samt visa på måluppfyllelsen för att bidra till att förverkliga utbildningens nationella mål. Kvalitetsredovisning ska också bidra till en likvärdighet inom den pedagogiska verksamheten.” (s.3).

1.3.3 Kommunfullmäktige

Den tredje typen av material som kommer att analyseras i den här uppsatsen är inspelningar från sammanträdanden av kommunfullmäktige som finns publicerade på Malmö stads hemsida, www.malmo.se . Det rör sig endast om de debatter som berör materialet som beskrivits ovan.

1.4 Avgränsning

Eftersom den här undersökningen fokuserar på beslutsfattare i Malmö stad är det därför endast majoritetens uttalanden som kommer att analyseras. Jag kommer dock inte att föra några resonemang kopplat till partipolitik eller ideologi då jag anser att det skulle bli en för stor undersökning men också för att det skulle stå i vägen för ett mer öppnare förhållningssätt till idén rättvisa. Ytterligare en avgränsning jag gör är att jag bara kommer undersöka det material som är relaterat till den obligatoriska skolan d.v.s. grundskolan årskurs 1-9. Detta är dels för att materialet inte ska bli för stort men också för att det ska vara en skolform som kommunen måste erbjuda alla barn som är bosatta i Sverige (SFS 2010:800).

1.5 Disposition

Hittills har jag presenterat min frågeställning och uppsatsens syfte. Jag har även beskrivit den teoretiska ansatsen för uppsatsen och redogjort för det material som ska användas. I kapitel (2) redogör jag ingående för de metoder som kommer användas och därefter kommer ett bakgrundskapitel (3) som ska ge läsaren insikt kring hur Malmö stads resursfördelningsmodell ser ut. I kapitel (4) presenteras det teoretiska ramverket samt den analysram som ska användas. Resultaten och en tillhörande diskussion följer i kapitel (5) och därefter avslutas uppsatsen med en sammanfattning i kapitel (6).

2 Metodologiska överväganden

2.1 Forskningsdesign

Jag kommer att göra en beskrivande studie i form av en textanalys. Det handlar dock inte om att enbart lämna en redogörelse över vad Malmö stad har gjort i sitt arbete för att fördela resurserna, även om ett sådant avsnitt finns med lite senare i uppsatsen. Den beskrivande studien får ibland kritik för att den kan vara ”deskriptiv” och därmed endast bestå av referat och obearbetat material men egentligen handlar det om att tolka ett eller flera fenomen utifrån en begreppsapparat eller en form av klassifikationsschema (Teorell och Svensson 2007, s.23-24). Mitt syfte är just att tolka de olika argument och påståenden som görs i debatter och dokument som utgör mitt material för att sedan kunna dra slutsatser och försöka beskriva hur deras syn på rättvisa ser ut. Detta kan sedan leda till en ökad förståelse till varför beslutsfattarna resonerar och agerar som de gör. ”Att ’förstå’ samhället är detsamma som att veta hur det ser ut, och varför det ser ut som det gör” (Teorell och Svensson 2007, s.32).

Det fall jag har valt har utsetts i ett strategiskt urval och kan beskrivas som ett ”relevant” fall (Teorell och Svensson 2007, s.150). Fallet Malmö är speciellt relevant eftersom på grund av deras resursfördelningsmodell och det faktum att staden brottas med många svårigheter relaterat till socioekonomiska faktorer och segregering. Valet att endast analysera ett fall skulle kunna vara nackdel och alternativet hade kunnat vara ett strategiskt urval där man istället väljer fall med variation för att på det sättet kunna göra jämförelser (ibid.). Fördelen med att välja ett betydelsefullt fall är å andra sidan att jag istället kan gå in på djupet och analysera de faktorer som är specifika just där.

För att beskriva hur något är pekar man ut vissa egenskaper i den verklighet man undersöker och det är dessa egenskaper som formuleras till variabler (Teorell och Svensson 2007, s.24). För att kunna genomföra analysen är det nödvändigt att definiera och operationalisera studiens centrala begrepp, d.v.s. att urskilja de begrepp som ska leda fram till undersökningens variabler och att göra dessa begrepp mätbara (Teorell och Svensson 2007, s.39).

I mitt fall rör det sig om att, i de rättviseteorier jag använder, ta fram olika värden eller egenskaper som förekommer i uttrycket för rättvisa. Med hjälp av olika författares skildring av begreppet och fenomenet rättvisa kommer jag att konstruera en analysram bestående av dimensioner vars syfte är att fånga in de relevanta uttalanden kring rättvisa som eventuellt förekommer i mitt material.

Dessa dimensioner och analysramen som kommer att redogöras för senare i teoriavsnittet motsvarar undersökningens variabler.

2.2 Idéanalys

Då syftet med uppsatsen är att synliggöra och identifiera vilken typ av rättviseperspektiv som beslutsfattarna kring skolans resursfördelning har anser jag det lämpligt att göra en idéanalys. Idéanalysen kan bland annat användas för att beskriva politiska budskap och samtidigt tolka det budskapets innebörd (Beckman 2007, s.14). Man kan skilja på den ”innehållsliga” och den ”funktionella” idéanalysen. Den innehållsliga idéanalysen har främst för avsikt att pröva och kritisera hållbarheten och giltigheten i de argument som ingår i det politiska budskap man vill undersöka. En annan beteckning är ”idékritik” (Beckman 2007, s.12).

I den funktionella idéanalysen, i sin tur, ses politiska budskap som variabler som ingår i en kedja av händelser. Det kan t.ex. handla om att hitta en förklaring till hur vissa uppfattningar blivit dominerande hos en viss grupp. Syftet är inte att ta ställning till om ett visst budskap är riktigt utan det handlar om att ta reda på vilken relationen mellan budskapet och motiven bakom är (Beckman 2007, s.13). Den funktionella idéanalysen syftar till att visa på de politiska idéernas ursprung, ta reda på vilken spridning de har eller vad de får för konsekvenser. Indelningen av en innehållslig och en funktionell idéanalys har dock mötts med kritik eftersom det inte verkar ge utrymme till en beskrivande analys. Men att undersöka de politiska idéernas ursprung handlar i stort sett om att beskriva och alltså ”mäta” deras förekomst i ett material (Beckman 2007, s.13-14). Idéanalysen kan alltså användas till att beskriva och tolka det material som undersöks och det är det jag ska göra i min undersökning av Malmö stads styrdokument och debatter kring resursfördelningen till skolan.

Jag har inte för avsikt att bedöma eller kritisera det som sägs i debatterna eftersom jag inte vill göra en undersökning där jag värderar vilken skolpolitik som ger bäst resultat eller hur väl ett partis argument stämmer överens med dess ideologi. Man skulle kunna säga att jag som i den funktionella idéanalysen vill spåra de politiska idéernas ursprung i den mån att jag vill titta på en debatt eller ett styrdokument och sedan identifiera vad det är det handlar om ur ett rättviseteoretiskt perspektiv. Men det tydligaste sättet att beskriva min undersökning är ändå att säga att jag gör en beskrivande idéanalys.

Tyvär framstår ibland den beskrivande analysen som något där man endast återger materialets innehåll men detta stämmer inte. Att göra en beskrivande studie handlar inte om att, som Beckman beskriver det i sin bok, ”referera” utan om att ”inferera” d.v.s. att man utifrån det material man undersökt drar slutsatser (2007, s.49). ”Uppgiften som den beskrivande idéanalysen tar sig an kan dels vara att genom sin analytiska läsning säga något om textens budskap som inte säger sig

själv. Med hjälp av de ”glasögon” som forskaren själv utrustar sig med kan nya budskap eller oklarheter kanske blottläggas” (ibid.).

Genom att med min analysapparat sortera i materialet som ska undersökas hoppas jag alltså att kunna beskriva det som inte sägs rätt ut eller skrivs i klartext men som ligger under ytan.

En idéanalytisk undersökning kan delas upp i olika angreppssätt. En studie kan t.ex. vara idé- eller aktörscentrerad där det är argumenten som står i centrum för den idécentrerade undersökningen och aktörerna, d.v.s. politikerna, tidningarna, de politiska partierna o.s.v. som står i centrum för den aktörscentrerade undersökningen (Beckman 2007, s.17). Jag gör en idécentrerad studie eftersom det är argumenten i styrdokument och debatter som står i fokus i min undersökning.

Då politiska texter oftast inte formuleras för att enbart förmedla ett budskap om t.ex. frihet och rättvisa är det viktigt att sätta det i relation till ”kontexten”, alltså det sammanhang som budskapet förekommer i. Vad är det för förhållanden som egentligen ger upphov till dessa idéer? Enligt olika forskningsskolor kan det handla om att antingen undersöka den språkliga kontexten eller den socioekonomiska (Beckman 2007, s.15-16). Jag kommer därför i följande kapitel låta läsaren sätta sig in i hur Malmös resursmodell fungerar samt de faktorer som gör Malmö till ett speciellt relevant fall.

3 Malmö resursfördelningsmodell

Malmö stad har en speciell modell för att fördela resurser. Till att börja med består staden av tio olika stadsdelar där var och en av dessa har ansvar för de kostnader som berör de som bor där, detta kallas för "befolkningsansvaret" (Kvalitetsredovisningen 2010). Andra exempel på städer och kommuner som har liknande modeller är Stockholm, Göteborg och Borås. Kommunerna fördelar bidrag till de olika stadsdelarna eller nämnderna, beroende på vilken stad det gäller. Bidraget utgörs dels av ett grundbelopp som bestäms efter befolkningens storlek och ålder, och dels av ett tilläggsbelopp som baseras på levnadsförhållandena bland invånarna (Socialstyrelsen 2006, s.7). "Att ta hänsyn till barnens socioekonomiska bakgrund i resursfördelningen förekommer i kommuner som är mer segregerade, dvs där skillnaderna mellan bostadsområden i föräldrars utbildningsbakgrund och i andelen barn med utländsk bakgrund är störst" (Skolverket 2009, s.10). En resursmodell som fördelar med hänsyn till levnadsförhållanden kan kompensera för sociala ojämlikheter (Socialstyrelsen 2006, s.7). I en studie som Socialstyrelsen gjorde över resursfördelningen i ett antal kommuner, däribland Malmö stad, gjordes en jämförelse mellan de kommuner som på ett konkret sätt använder sig av grund- och tilläggsresurser i sina resursfördelningsmodeller. Jämförelsen som gjordes mellan Malmö, Stockholm och Borås visade på att Malmö var den kommun som i störst utsträckning använde sig av tilläggsresurser i fördelningen till den pedagogiska verksamheten (2006, s. 24).

I bilagan för kvalitetsredovisningen för 2010 kan man bland annat utläsa statistik över andelen barn i 6-15 årsåldern med utländsk bakgrund fördelat mellan de olika stadsdelarna. Man kan även utläsa bruttokostnaden exklusive hyreskostnader och anslagsfinansierad verksamhet, per barn i den kommunala grundskolan, fördelat mellan de tio stadsdelarna (s.84-86). Det som utmärker sig speciellt i dessa siffror är bland annat skillnaderna mellan stadsdelarna Limhamn-Bunkeflo och Rosengård. Andelen barn i Limhamn-Bunkeflo som är födda i Sverige och med båda föräldrarna födda i Sverige är 74 procent. I Rosengård motsvarar denna siffra 2 procent och det är alltså en skillnad på 72 procentenheter mellan de båda stadsdelarna. Om man sedan tittar på samma stadsdelar men istället på kostnaden per barn i den kommunala grundskolan 2010 så ser man att den i Limhamn-Bunkeflo uppgick till 54 300 kr. Samma kostnad i Rosengård motsvarade 90 600 och därmed en skillnad på drygt 36 000 kr per barn (ibid.).

4 Teori

4.1 Rättvisebegreppet

Själva ordet *rättvisa* kan tillskrivas två olika principiella innebörder. Den första syftar till något som överensstämmer med rätten och man talar om rättvisa som legalitet, respekt för lagen (Badersten, 2002 s. 154). Den andra innebörden beskriver rättvisa som jämliket eller en form av proportion, och rättvisa behandlas som ett värde (Badersten, 2002 s. 154).

En, av Aristoteles, känd uppdelning av rättvisebegreppet är det mellan den kommutativa rättvisan (även kallad den kompensatoriska eller korrektiva rättvisan) och den distributiva rättvisan (ibid). Med den kommutativa rättvisan menas rättvisa mellan jämlikar. Det används mest när man talar om avtal som sker mellan två parter t.ex. ett kontrakt eller andra frivilliga transaktioner. Villkoren för denna typ av rättvisa är att utbytet som sker är ömsesidigt och att det sker mellan två jämlika parter i fri vilja (ibid och Panican, 2007 s.71).

Den andra typen av rättvisa, distributiv rättvisa, avser den fördelning av resurser som utgår från det gemensamma till den enskilde individen (Panican, 2007, s.71). Det är fördelningen av välfärd och ett resultat av gemenskapen. Om den kommutativa rättvisan kan sägas handla om relationen och rättvisa mellan delarna, alltså jämlika individer, så handlar den distributiva rättvisan om relationen och rättvisa från helheten till delarna, d.v.s. från gemenskapen till den enskilde. Den distributiva rättvisan kan också beskrivas som en utövning av makt och förhållandet mellan de som styr och de som blir styrda (Badersten 2002, s.157). Eftersom denna typ av rättvisa skapas i gemenskapen kan den beskrivas som en process eller ett samtal istället för ett tillstånd eller en förutbestämd ordning (ibid.).

Ämnet för denna uppsats handlar om beslutsfattares syn på rättvisa i samband med att de beslutar över andelen resurser som fördelas till skolan och dess elever. Detta skulle även kunna beskrivas som den form av maktutövning i processen av att fördela gemenskapens nyttigheter eller välfärd till samhällets individer, vilken redogjorts för ovan. Huvudfokus i uppsatsen blir därför den distributiva rättvisan.

4.2 Teorier om rättvisa

4.2.1 Reinikainen

Jouni Reinikainen har skrivit ett kapitel om rättvisa i boken ”Politisk teori”. Han frågar sig vad som utgör en rättvis fördelning. Är det mest rättvist om alla har precis lika mycket eller har alla rätt till så mycket som motsvarar deras prestation? Borde man omfördela så att de som har minst kan få det så bra som möjligt eller är en sådan omfördelning orättvis mot de som har tjänat ihop sin del på frivillig och ärlig basis? (Reinikainen 2009, s.54).

Reinikainen tar upp en problemställning kring rättvisans *syfte* och presenterar först teoretikern John Rawls resonemang. Enligt Rawls så är rättvisans syfte först och främst att åtgärda ”livets godtycke” d.v.s. det som påverkar människans livschanser, det som inte ligger i dennes kontroll. Han nämner tre olika exempel på saker som påverkar våra livschanser och det är den naturliga slumpen, de sociala omständigheterna och om man har tur eller otur i livet De som drabbats värst till följd av dessa olika tillfälligheter, menar Rawls, är ”gruppen sämst ställda” (Reinikainen 2009, s.57). Rawls pratar om en ekonomisk fördelningsprincip, den så kallade skillnadsprincipen, vars jobb är att åtgärda livets godtycke. Det handlar om att fördela de primära sociala nyttigheterna, alltså det som behövs för att man ska kunna förverkliga sina livsplaner, så att det blir till bästa möjliga fördel för alla och särskilt för de som har det sämst (ibid.).

Reinikainen går vidare och presenterar det som kallas för tur-egalitarianismen, vilket är en samlingsbeteckning på teorier som handlar om hur man kan ta bort effekterna som följer av att man har just tur eller otur i livet (s.58). En skillnad som man kan urskilja mellan de olika teoretiker som förespråkar tur-egalitarianismen är t.ex. huruvida man bör sträva efter en jämlikhet i möjligheter till välfärd eller en jämlikhet när det gäller resurser. Det som däremot förenar teorierna är ett normativt antagande om att det är människors val och inte de omständigheter i livet som de inte har någon kontroll över som bör bestämma över deras andelar i fördelningen (ibid.).

En som har kritiserat den tur-egalitäriska modellen är Elisabeth Anderson. Hon menar att rättvisa inte handlar om att eliminera effekter av livets omständigheter och att jämlikhet inte syftar till att ta bort effekterna för tur eller otur i livet. Det handlar istället om att ha en relationell syn på livet där målet borde vara att uppnå jämlikhet genom att ta bort förutsättningar för förtryck och dominans, och distributiv rättvisa borde syfta till att uppnå social jämlikhet (Reinikainen 2009, s.59).

4.2.2 Panican

Alexandru Panican har i sin doktorsavhandling bland annat gjort en utredning kring rättighet och rättvisa. Avhandlingen handlar om, precis som titeln säger, ”Rättighet och Rättvisa – Användbarhet av rättighet och rättvisa i sociala projekt” (2007). Panican menar att han utgår ifrån medborgarskapsbegreppet, hämtat från medborgaridén från 1700-talet, för att belysa den form av rättighet som det handlar om i relationen mellan sociala projekt och den enskilde som i detta fall är medborgaren.

”Medborgarskapsbegreppet är ett politiskt fenomen utbrett över en viss mängd människor som lever inom ett stort, dock avgränsat, geografiskt område” (Panican 2007, s.48). Panican tar också upp att det inom medborgarskapsbegreppet också finns tre medborgarskapselement: de civila, politiska och sociala rättigheterna (ibid.). Med civila rättigheter menas t.ex. religions-, yttrande- och åsiktsfrihet och med politiska rättigheter menas t.ex. rösträtt, rätten att bilda och medverka i politiska sammanhang o.s.v. Som ett exempel på en social rättighet har Panican valt den obligatoriska grundskolan som blev ett faktum i Sverige i slutet på 1800-talet. För att kunna utöva de andra medborgerliga rättigheterna som civila och politiska rättigheter förutsätter det att barnet som är den framtida medborgaren kan läsa och skriva (Panican 2007, s.51). Alla medborgare ska ha samma villkor att använda sina civila rättigheter och ha lika och icke villkorade rättigheter att delta i politiska sammanhang. De sociala rättigheterna ska beröra alla medborgarna i samhället och alla medborgare ska t.ex. ha rätt till ekonomisk välfärd som motsvarar den lägsta rådande nivån i samhället (Panican 2007, s. 54-55).

Panican resonerar kring rättvisa utifrån en klassificering som görs i tre delar. I den första delen tittar man på rättvisa med ett särskilt närmande d.v.s. med vissa föreställningar om rättvisa. Med hjälp av ett antal teoretiker och författare radar Panican upp exempel på att föreställningar om att distributiv rättvisa är tilldelning som står i relation till något förtjänstkriterium t.ex. behov, egen förtjänst, rättigheter, dygd, ärvd social position, förmåga, medvetenhet kring det egna valet, intelligens, härkomst och social och ekonomisk ställning (2007 s.76). Den andra delen av klassificeringen består i att det särskilda närmandet av rättvisa vägleds av någon form av rättviseuppfattning. Med rättviseuppfattning menas här en samling av värdefrågor och värdeutsagor. Beroende på vilken rättviseuppfattning man väljer att ansluta sig till kan man teoretiskt sett avgöra vad som borde tilldelas vem. Den sista delen av klassificering består sedan i att gruppera samman de specifika etiska värderingar som tycks motsvara den uppfattning av vad som anses vara rättvist och dessa får sedan vara en del i ett etiskt perspektiv.

Panican går vidare genom att exemplifiera med hjälp av olika teorier att det är jämlikhet som utgör grundtanken i distributiv social rättvisa. Det viktigaste att förhålla sig till när det gäller social rättvisa och rättvis fördelning är att alla behandlas lika. Något som bör gälla både för medborgare och för institutioner (Panican 2007, s.88-89). Dock är det inte bara jämlikhet som är grunden i

rättvisetänkandet utan även saker som frihet, kunskap och värde har en betydelse i dessa resonemang menar Panican men jämlikhet är ändå samlingspunkten (2007, s.118). ”Vad är rättvist?”, frågar Panican sig (s.119). Svaret varierar beroende på vilken filosof man läser och begreppet rättvisa får olika innebörd beroende på vilken typ av jämlikhet det gäller. Rättviseteorierna förespråkas utifrån egna tolkningar och blandas med tillägg och nyanseringar. Panican menar att resultatet av detta är en normativ produkt som kompletterar det som han kallar för ”rättvisans överindividuella innebörd” och att den här delen som skiftar efter olika tolkningar är av ”förhandlingsbar innebörd”(s.120).

Vad gäller rättvisa som diskursiv enhet och dess överindividuella innebörd har Panican identifierat olika grundantaganden. Rättvisa innebär att sträva efter jämlikhet, en sorts mittenhet som t.ex. jämlikhet i möjligheter. Det ska i sin tur ska grundas i något sorts förtjänstkriterium, t.ex. eget bidrag och som sedan kopplas till ett sakförhållande, t.ex. jämlikhet i tillgång till utbildning (ibid). Denna mittenhet ska fastställas utifrån en mellanlogik då idén rättvisa är tänkt att implementeras mellan människor. Man kan säga att mittenheten blir den mest betydande för att lösa konflikter mellan människor men även skapa dem om det är så att man anser att mittenheten inte uppnåtts (ibid). Vidare innefattar den överindividuella innebörden av rättvisa att det ständigt sker en omförhandling, ett samtal om vad rättvisa bör innebära. Man ska kunna uttrycka sitt missnöje och det ska finnas möjligheter att ständigt förbättra. ”Den beständigt tillfälliga lösningen är själva lösningen” (Panican 2007, s.121).

”[J]ämlikhet bland jämlika” är den gyllne regeln och det handlar om att kategorisera för att hantera gemenskapen. Vilka är de jämlika som det talas om? Människor och föremål ingår inte i samma kategori, det är självklart. Men denna typ av kategorisering räcker inte då man t.ex. även kan säga att barn och vuxna inte ingår i samma kategori. Hade de t.ex. haft möjligheten hade kanske alla vuxna velat gå i förskola istället för att arbeta men det hade då samtidigt inte varit rättvist att kräva sin arbetsinkomst. De vuxna får nöja sig med den jämlikhet som råder inom deras kategori. Kategoriseringen slutar dock inte här heller utan fortsätter även inom kategorin vuxna. Det är t.ex. rättvist att en vuxen som är doktorand vid ett universitet har lägre lön än en professor. Här kommer grundantagandet om att det ska finnas ett förtjänstkriterium kopplat till rättvisa in i bilden (Panican 2007, s.123). Det är rättvist att få lön eftersom man bidrar med arbete. Något som däremot inte stämmer överens med den överindividuella innebörden av rättvisa är ojämlikhet inom samma kategori t.ex. om professorer får olika lön. ”Det gäller att se till att det råder jämlikhet inom varje kategori” (ibid.).

4.2.3 Fraser

Nancy Fraser menar i sin bok att den Keynesiansk-westfaliska modellen har lämnat ett avtryck i hur man argumenterar kring social rättvisa. I modellen utgår

man ifrån att det är inom den moderna, territoriella staten som rättvisa ska tillämpas och det är dess invånare som är mottagare av denna rättvisa. Argumenten handlar om vad man som medborgare är skyldig varandra. För vissa gäller rättvisa endast att alla är lika inför lagen medan det för andra också handlar om att alla ska ha lika möjligheter och för ytterligare andra handlar det också om att alla medborgare ska få tillgång till de resurser och den respekt som behövs för att man ska kunna delta på samma villkor som alla andra (2008, s.13). Fraser går sedan vidare i sin diskussion och menar att man utelämnat något viktigt eftersom i denna modell inte diskuteras vem det är som är mottagaren utan nöjer sig med att hävda att det är landets medborgares rättigheter det handlar om. Hon menar att globaliseringen har lett till att de beslut som tas i ett land också påverkar människor i andra länder och den Keynesiansk-westfaliska modellen har förlorat sin kraft då det inte längre är självklart för alla att det är inom ramarna för den territoriella staten som rättvisa ska diskuteras (s.13-14).

Vad är det som ska fördelas rättvist? Enligt den analytiska traditionen handlar det om fördelning av resurser, primära tillgångar, möjligheter, friheter och förmågor som ses som olika former för att utvärdera rättvisa i sociala sammanhang (Fraser 2008, s. 32).

Fraser presenterar tre syner på vad rättvisa är och hon syftar då specifikt på vad det är för något som ska fördelas. I sin modell som hon kallar "abnormal justice" argumenterar hon bland annat för en omfördelningsmodell uppdelad i tre delar. Rättvisa består av en ekonomisk, en kulturell och en politisk dimension. Det handlar om orättvis fördelning av resurser, orättvisa i erkännande (alltså att man exkluderas i anspråket på rättvisa på grund av kulturella aspekter), samt orättvisa i representation, d.v.s. att man inte får möjlighet att göra sin röst hörd (Fraser 2008, s.58-59). Vad vi får är alltså en tredimensionell syn på rättvisa.

Fraser menar att den övergripande normativa principen om rättvisa är allas lika möjlighet att delta. Det handlar alltså om att se till så att de sociala förhållandena möjliggör för alla att delta i det sociala livet på lika villkor. För att uppnå detta behöver man ta bort de institutionaliserade hindren och här kan man identifiera åtminstone tre olika typer. Ett hinder kan t.ex. vara de ekonomiska strukturerna som gör att vissa inte kan delta på samma villkor som sina likar. Dessa lider av distributiv orättvisa. Ett annat hinder är de institutionaliserade kulturella hierarkierna vilka gör att vissa inte kan nå samma ställning i samhället som sina likar. Dessa lider av ojämlikhet eller av att de inte blir erkända i sitt anspråk på rättvisa. Ytterligare ett hinder kan vara regler och bestämmelser som hindrar vissa från att delta i det demokratiska beslutsfattandet och därmed inte kan göra sina röster hörda. Dessa lider av politisk orättvisa eller orättvisa i representation Fraser 2008, s.60). Vad Fraser vill förmedla med den tredimensionella modellen är bland annat att det inte går att normalisera distribution utan att olika perspektiv på vad som ska kallas för en rättvis fördelning måste tas i beaktning. (s.61).

4.3 Analysram – dimensioner

Den analysram som kommer att användas för att fånga in olika typer av uttryck för rättvisa i debatter och styrdokument rörande resursfördelningen till Malmös skolor består av ett antal dimensioner. Dimensioner kan dels användas för att urskilja olika påståenden men också för att identifiera olika preciseringar av samma påstående (Beckman 2007, s. 25).

Efter den teoretiska genomgång och diskussion som jag precis fört har jag valt att konstruera mina dimensioner som ett antal frågor baserade på de värden och innebörder av rättvisa som kommit fram. De dimensioner jag har valt och därmed de frågor som jag kommer ställa till mitt material är:

- *Jämlikhet och allas lika möjlighet att delta* – Vilka typer av påståenden eller argument som görs kring resursfördelningen kan kopplas till en strävan efter jämlikhet och allas lika möjlighet att delta?
- *Förtjänstkriterium* – Vad kan man se för typ av argument och påståenden kopplade till något förtjänstkriterium?
- *Kategorier* – Vad är det för typer av kategoriseringar av förmånstagare som görs i debatten och resonandet kring resursfördelningen?

Något man måste tänka på när man konstruerar dimensioner är att de ska vara ömsesidigt uteslutande, d.v.s. att de inte ska riskera att fånga in samma typer av påståenden så att resultatet sedan blir svårtolkat (Beckman 2007, s.26). Detta ser jag dock inte som ett stort problem då de tre dimensionerna fokuserar på olika aspekter i rättvisebegreppet. Något annat som ofta framförs som viktigt att tänka på är att göra dimensionerna uttömmande vilket kan vara svårt att avgöra (ibid.) och jag har därför valt att hålla dem generella.

5 Analys

I det här avsnittet ska jag redovisa resultatet av min undersökning. Jag kommer under de olika avsnitten som berör analysdimensionerna ge exempel på påståenden och argument som relaterar till respektive dimension. Det handlar om att fånga in de olika uttryck för rättvisa och redovisa de som förekommer oftast men också de uttryck som sticker ut eller förekommer mer sällan. Som jag tidigare redogjort rör det sig om en textanalys på två budgetdokument och två kvalitetsredovisningar för Malmö stad, samt inspelningar från kommunfullmäktige där man behandlar dessa dokument.

5.1 Resultat av undersökning

5.1.1 Jämlikhet och allas lika möjlighet att delta

Det man kan urskilja allra tydligast är uttrycken möjligheter och förutsättningar. Exempel på detta finns ibland annat i Fredrik Fernqvists (Miljöpartiet) ordinarie anförande kring kvalitetsredovisningen 2009:

”Vad behövs för att vi ska få eleverna att uppnå lärandemålen? Jo det handlar ju om motivation, att finna vägarna som gör att eleven finner motivation till lärande. Det handlar om att ge eleven möjlighet till kreativitet.”(Kommunfullmäktige, 1).

I budgeten för 2012 kan man läsa:

”Malmö ska vara en stad där barnens välfärd står i fokus. En av våra viktigaste uppgifter är att ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter till en trygg uppväxt, lyckad skolgång och förutsättningar att leva ett gott liv.”(s.3).

Att uppnå lärandemålen genom att ge eleven *möjligheter* och att ge alla barn möjlighet till att vara trygg, *lyckas* i skolan och få *förutsättningar* för ett gott liv. Dessa ord i kursiv stil har jag valt att märka ut därför att de uttrycker det som framkommit i teoriavsnittet. Att kunna förverkliga sina livsplaner för att åtgärda livets godtycke, det är det som är syftet med rättvisa menar Rawls (Reinikainen 2009, s.54). Nancy Frasers menade också, i sin normativa princip om rättvisa, att

det handlar om att se till så att man möjliggör för alla att delta på lika villkor (Fraser 2008, s.60).

Uttrycket *likvärdig* i olika former är nästan lika vanligt förekommande som *möjligheter* och *förutsättningar*. Exempel på detta är Katrin Stjernfeldt Jammehs (Socialdemokraterna) ordinarie anförande kring kvalitetsredovisningen 2010:

”När det gäller måluppfyllelse i grundskolan så ser vi att den är låg, den är för låg. Men även här ser vi stora variationer mellan skolorna. Vi ser skolor med väldigt bra måluppfyllelse, där eleverna har väldigt goda förutsättningar att gå vidare till högre studier och vi ser skolor där utmaningen är betydligt större, där många elever inte kommer vidare till gymnasiet. Och det är stora skillnader och det är inte acceptabla skillnader [...] den stora utmaningen på skolsidan är att se till att vi har en likvärdig skola, att alla Malmös barn och ungdomar får samma chans.” (Kommunfullmäktige, 2).

Ett annat exempel hittar vi i kvalitetsredovisningen för 2009, i avsnittet ”Framåtsyftande insatser” och under punkten ”Åtgärder för förbättring”:

”Åtgärderna för förbättring behandlar det som i Malmö stads nämndorganisation avser kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges ansvar för den pedagogiska verksamhetens genomförande. Inriktningen på dessa åtgärder är att de ska bidra till ökad måluppfyllelse och ökad likvärdighet i Malmö stads förskolor och skolor.” (s.81).

I samtliga analyserade dokument och sammanträden finns det gott om exempel där man uttrycker en strävan efter det som Alexandru Panican kallar en mittenhet i samspelet mellan människor (Panican 2007, s.120). Skolan ska vara likvärdig och alla ska få samma chans att nå målen. Dessa uttryck visar på en ambition att skapa rättvisa föra alla och mellan alla elever.

Andra värdeord och uttryck för rättvisa som nämns men som förekommer mer sällan är t.ex. förverkliga drömmar, och att man vill motverka skillnader. Man driver även ett arbete fokuserat på jämställdhet mellan flickor och pojkar. I kvalitetsredovisningen för 2010, i avsnittet ”Förbättringsområden”, under punkten ”Skolutveckling” kan man läsa:

”Det är viktigt att flickor och pojkar ges lika möjligheter och förutsättningar i skola och förskola, och detta oavsett i vilken del av staden de bor. Det är därför vår tydliga ambition att allt fler av kommunens skolor och förskolor tar aktiv del i ett genuspedagogiskt utvecklingsarbete.” (s.75).

5.1.2 Förtjänstkriterium

Det förekommer inte lika ofta uttryck för en rättvis fördelning eller annat uttryck för rättvisa i samband med något förtjänstkriterium som uttryck för jämlikhet och allas lika möjlighet att delta men har ändå en betydande närvaro. Dessutom är dessa uttryck och påståenden relativt jämnt fördelade i materialet. De uttryck som kan kopplas till rättvisa i relation till något förtjänstkriterium handlar oftast om *behov*. I budgeten för 2012 kan man t.ex. läsa:

”Malmös skolor ska vara öppna för alla elever och alla ska ges förutsättningar att klara skolan, utifrån individuella behov” (s.16).

Ytterligare ett exempel är hämtat från debatten i kommunfullmäktige gällande kvalitetsredovisningen 2009. Agneta Eriksson (Socialdemokraterna) säger:

”[...] för att kunna stödja de elever som har det allra svårast så krävs det att kommunerna i högre utsträckning fördelar resurserna till de olika skolorna efter elevernas faktiska behov” (Kommunfullmäktige, 1).

Begreppet *behov* säger inte så mycket i sig men det visar på att man inte anser det mest rättvist att helt enkelt ge samma påse pengar till varje barn. Istället handlar det om att, genom viktade resurstillägg, anpassa fördelningen så att alla får de resurser de behöver för att nå samma mål.

Övriga förtjänstkriterier som är speciellt framträdande handlar dels om språkundervisning och speciella resurser för barn som är nyanlända till Sverige och dels om socioekonomiska förhållanden. Här är ett exempel hämtat från debatten om budgeten för 2012 i kommunfullmäktige då Katrin Stjernfeldt Jammeh (Socialdemokraterna) svarar de borgerliga politikerna i ett kort genmäle:

”Forskningen är också tydlig och skolinspektionen är tydlig, att man har rätt till modersmål, både undervisning i skola, modersmålsträning i förskola och studiehandledning av hög kvalitet kopplat till övrig skolverksamhet. För det får vi kritik för att vi inte gör tillräckligt mycket. Vi vill råda bot på den kritiken. Vi vill att man även ska få möjlighet, förutom att utveckla en svenska, ska få möjlighet att, ska få möjlighet att stärka sitt modersmål. Vi ser att det är bra för kunskapsinhämtningen men också för att faktiskt kunna ta del och ta för sig i samhället.” (Kommunfullmäktige, 4).

Ett annat vanligt förtjänstkriterium är som sagt det som relaterar socioekonomiska förhållanden. I debatten om kvalitetsredovisningen 2010 i kommunfullmäktige kan man t.ex. höra Hanna Gedin (Vänsterpartiet) säga:

”Vad som gör mig orolig är att det sociala arvet så tydligt reproduceras i skolan idag. Sambandet mellan socioekonomisk bakgrund och barns betyg från grundskolan, de är starka. [...] Låga eller ofullständiga betyg är 5-6 gånger vanligare bland barn till icke facklärd arbetare än bland barn till högre tjänstemän. Vi ser att klyftorna växer mellan fattig och rik, mellan utbildad och utbildad.” (Kommunfullmäktige, 2).

Ytterligare exempel på den här typen av förtjänstkriterium hittar vi bland annat i budgetdokumenten för 2011 och 2012. I avsnittet ”Riktlinjer för det politiska samarbetet i Malmö under mandatperioden 2010-2014, under punkten ”Barn och ungas uppväxtvillkor” kan man läsa följande:

”Vår gemensamma politik för Malmös barn och ungdomar är inriktad på att motverka de skillnader i uppväxtvillkor som finns. Vi ska därför under mandatperioden särskilt satsa för att underlätta för fattiga barnfamiljer. Grundläggande är att resurser ska fördelas solidariskt efter behov.” (s. 25).

Det som förmedlas i detta citat handlar i och för sig om barnens förhållande i stort och inte bara gällande skolan. Men exempel som följer detta citat är bland annat löften om att personaltätheten bland eleverna ska öka och att det ska genomföras en IT-satsning där varje elev ska få en dator för att öka engagemanget hos eleverna (Budget 2012 s.4, 25).

Som Alexander Panican resonerade i sin avhandling så är förtjänstkriteriet något som kan avgöra vem som har rätt till vad enligt föreställningen om distributiv rättvisa (2007, s.76). De exempel på förtjänstkriterier som nämndes och som även har identifierats här är: behov, ärvd social position, härkomst och social och ekonomisk ställning (ibid.).

5.1.3 Kategorier

”Skolverket har nu gjort en stor genomlysning av olika forskningsrapporter och olika undersökningar och kommit fram till att det finns några faktorer som spelar en mycket avgörande roll för hur eleverna klarar sin skolgång. Det handlar bland annat om föräldrars utbildningsbakgrund. Det handlar också om elevers utländska bakgrund, om man har två föräldrar som är födda i ett annat land. [...] Det handlar också om hur många år ett barn har gått i svensk skola. Det finns en rad andra faktorer också men de här listas som de som

har allra störst betydelse. Om vi tittar på Malmöskolornas måluppfyllelse så ser vi att skillnaderna, som i många fall är väldigt stora, i stort sett stämmer mycket, mycket väl överens med de faktorer som skolverket har kommit fram till har stor betydelse. ”
(Kommunfullmäktige, 1).

Citatet ovan kommer från ett anförande av Agneta Eriksson i en debatt gällande kvalitetsredovisningen för 2009.

I både budgetdokumenten, kvalitetsredovisningarna och kommunfullmäktige-debatterna kan man urskilja tre huvudgrupper av kategorier som mest framträdande. Den, utan tvekan, mest uppmärksammade är (1) den invandrarrelaterade gruppen och därefter den (2) utbildningsrelaterade gruppen och den (3) ekonomirelaterade gruppen.

Inom den invandrarrelaterade gruppen kan man dessutom urskilja subgrupper. Man skiljer t.ex. på barn som har utländsk bakgrund eller utomnordisk bakgrund från barn där man pratar om att de har en viss vistelsetid i Sverige eller är nyanlända. I kvalitetsredovisningen för 2010 kan man t.ex. under rubriken ”Andel barn och unga 6-15 år med svensk/utländsk bakgrund 1 januari 2010” läsa:

”Utländsk bakgrund är en viktig faktor i Skolverkets modell för beräkning av förväntad måluppfyllelse, SALSA.
Diagrammen om utländsk bakgrund för åldersgruppen 6-15 år visar på stora skillnader inom Malmös olika geografiska områden. Det är främst stadsdelarna Södra Innerstaden, Hyllie, Fosie och Rosengård som har många barn och unga med båda föräldrarna födda i utlandet.”
(s.26).

Senare i samma kvalitetsredovisning men under rubriken ”Vistelsetid i Sverige” står det:

”Elevernas vistelsetid i Sverige har stor betydelse för deras möjligheter att nå de uppsatta kunskapskraven. Elevernas förmåga att tillgodogöra sig undervisningen, och möjligheter att visa om de nått upp till kraven för skolår 9, hänger samman med deras kunskaper i det svenska språket. 2 231 barn i åldern 7-15 år boende i Malmö har bott högst 5 år i Sverige, dessa utgör 9 % av det totala antalet skolbarn boende i Malmö.” (ibid.).

En annan subgrupp som finns inom den invandrarrelaterade gruppen är barn som är två- eller flerspråkiga och barn som har ett annat modersmål än svenska. Ett exempel hittar vi bland annat i Budgeten för 2012 där det står:

”Alla elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utveckla det svenska språket och de elever som är flerspråkiga ska dessutom ges möjligheter till modersmålsträning och modersmålsundervisning. I Malmö talas sammanlagt 140 olika språk och nästan hälften av barnen talar ett annat språk än svenska med minst en av sina föräldrar. Rätt hanterat är det en rikedom för barnen och för samhället. För att öka måluppfyllelsen i alla ämnen krävs att elever med ett annat modersmål än svenska, parallellt med att de utvecklar svenskan, ges möjlighet att använda modersmålet för att inhämta ämneskunskap. Det handlar om studiehandledning av god kvalitet och ämnesundervisning på modersmål.” (s.16).

I både budgeten för 2011 och 2012 finns det en bilaga som visar på fördelningen av grund- och tilläggsresurser samt hur kriterierna för tilläggsresurserna är viktade. Beräkningen ser likadan ut för 2011 som för 2012. Det man kan utläsa är att av de medel som tilldelas skolverksamheten så utgörs 74 procent av grundresurser och resterande 26 procent av tilläggsresurser. Dessa tilläggsresurser är sedan viktade mellan tre olika grupper:

1. Barn med utomnordisk bakgrund: 28 %
2. Föräldrar med enbart förgymnasial utbildning: 34 %
3. Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år: 38 %

(Budget 2012, s.49).

I debatten om budgeten för 2011 säger t.ex. Agneta Eriksson (Socialdemokraterna):

”Skolverket har nyligen konstaterat att allt för många kommuner underlåter att rikta tillräckliga resurser till de skolor som har ett svårare uppdrag och detta missgynnar särskilt elever med utländsk bakgrund och elever med svag socioekonomisk bakgrund. Malmö är en av få kommuner i landet som har resursfördelning som lever upp till skolverkets krav.” (Kommunfullmäktige, 3).

Genom att fördela resurserna med hänsyn till olika kategorier kopplade till olika förtjänstkriterium uppnår man jämlikhet bland jämlika menar Panican (2007, s.123). De huvudgrupper av kategorier som identifierats i resursfördelningsmodellen skulle kunna ses som ett exempel på den tredimensionella synen på rättvisa som förespråkas av Fraser. (2008, s.60). Barn med svåra socioekonomiska förhållanden kan sägas lida av distributiv orättvisa vilket hindrar dem från att delta på lika villkor och barn med utländsk bakgrund eller nyanlända barn kan sägas lida av ojämlikhet på grund av kulturella hierarkier i samhället.

5.2 Diskussion

Resultaten av undersökningen visar först och främst att ett ”rättvisetänk” kring resursfördelning till skolan definitivt är närvarande och ges mycket utrymme av beslutsfattarna. Mycket fokus läggs på att resonera kring skolan och resurserna som ska se till att alla ska få lika möjligheter att uppnå lärandemålen. Materialet ger en tydlig bild av att resurserna ska fördelas efter behov. De viktigaste faktorerna som pekas ut är elevens socioekonomiska bakgrund, där det handlar om fattiga barnfamiljer och föräldrar som enbart har en förgymnasial utbildning, och elevers utländska bakgrund, där det dels handlar om rätten till språkundervisning men också om integrering av nyanlända barn.

Den samlade bilden talar för att synen på rättvisa när det gäller resursfördelningen till skolan är att ge alla barn, oavsett födsel eller vistelsetid i Sverige samma möjligheter att delta för att kunna lyckas med sina livsprojekt.

Att göra en undersökning som relaterar till rättvisa och barn blir lite speciellt av det faktum att barn växer upp utan att egentligen kunna göra några avgörande livsval. Hur ska man kunna återöppna rättvisa relaterat till de val man gör eller faktumet att man är samhällsmedborgare när rättvisan ska gälla för ett barn? I de rättviseteorier jag har använt finns det element som handlar om politiska rättigheter som rätten till inflytande och rättvisa i att få göra sin röst hörd i samhället. I det material jag undersökte fanns exempel på främjandet av ett ökat elevinflytande och en skola med demokratiska värderingar. Dessa faktorer har dock ingen direkt koppling till fördelning av resurser och ingick därför inte i min analys.

6 Sammanfattning

Undersökningen i denna uppsats har gått ut på att ta reda på vad beslutsfattare i Malmö stad har för syn på rättvisa när de resonerar kring och fördelar resurserna till grundskolan. Jag har utgått ifrån tre författares syn på rättvisa för att analysera och därmed konstruera en analysram som applicerat på ett material bestående av budgetdokument, kvalitetsredovisningar och inspelningar från debatter i kommunfullmäktige.

I kapitel två presenterades valen av metod som bestod i att göra en fallstudie av Malmö stad och en idéanalys för att hitta olika påståenden och uttryck för rättvisa i det empiriska materialet. För att hjälpa läsaren att förstå kontexten kring Malmö resursfördelning presenterades lite bakgrundsfakta i kapitel 3.

I teoriavsnittet, kapitel 4, som inleddes med att förklara rättvisa som begrepp, fördes en genomgång av olika teorier kring rättvisa. Dessa utmynnade sedan i en analysram bestående av tre dimensioner som syftade till att fånga in olika uttryck för rättvisa. En metodologisk svaghet i uppsatsen är just dessa dimensioner därför att de blanda annat har kravet att vara uttömmande och ömsesidigt uteslutande. De tre dimensioner formulerades därför som öppna och mer generella frågor till texterna. Frågorna handlade om jämlikhet eller allas lika möjlighet att delta, förtjänstkriterium och kategorier.

Slutligen, i kapitel 5, presenterade jag resultaten av min undersökning och kunde i diskussionen konstatera att det finns tydliga exempel på en rättvisesyn bland Malmö stads beslutsfattare och att denna går ut på att alla barn som går i skolan i Malmö, oavsett var de kommer ifrån, har rätt till lika förutsättningar för att kunna lyckas i livet.

7 Referenser

7.1 Primärkällor

Budget 2011. Malmö: Malmö stad, stadskontoret.

Budget 2012. Malmö stad, stadskontoret.

Kvalitetsredovisning 2009. För pedagogisk verksamhet i Malmö stad. Malmö: Malmö stad, stadskontoret.

Kvalitetsredovisning 2010. För pedagogisk verksamhet i Malmö stad. Malmö: Malmö stad, stadskontoret.

Kommunfullmäktige 1: 2009-04-29, punkt 9) Kvalitetsredovisning för den pedagogiska verksamheten inom Malmö stad 2009.

Kommunfullmäktige 2: 2011-05-26, punkt 10) Kvalitetsredovisning för den pedagogiska verksamheten inom Malmö stad 2010.

Kommunfullmäktige 3: 2010-06-14, punkt 5) Preliminär budget 2011 med plan för 2012-2013.

Kommunfullmäktige 4: 2011-06-20, punkt 7) Preliminär budget 2012 med plan för 2013-2014.

Samtliga inspelningar finns publicerade på: <http://malmo.se/Kommun--politik/Politik-paverka/Politiker-och-beslut/Kommunfullmaktige/Webb-TV-fran-kommunfullmaktige.html>

7.2 Sekundärkällor

Badersten, Björn, 2002. *Medborgardygd. Den europeiska staden och det offentliga rummets etos.* Stockholm: Natur och Kultur.

Beckman, Ludvig, 2005, *Grundbok i idéanalys; Det kritiska studiet av politik.* Stockholm: Santérus Förlag.

Reinikainen, Jouni, 2009. ”Rättvisa” i Beckman, Ludvig och Mörkenstam, Ulf (red.) *Politisk teori.* Malmö: Liber, s.54-73.

Fraser, Nancy, 2008. *Scales of Justice – Reimagining Political Space in a Globalizing World.* Cambridge: Polity Press.

Panican, Alexandru, 2007. *Rättighet och Rättvisa. Användbarhet av rättighet och rättvisa i sociala projekt.* Lund: Lunds universitet, Socialhögskolan.

SFS 2010:800. *Skollag.*

Skolverket 2009. *Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?* Rapport 330

Socialstyrelsen 2006. *Resursfördelning i åtta kommuner. En pilotstudie med fokus på barn och unga.* Artikelnr 2006-131-17.

Teorell, Jan och Svensson, Torsten 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod.* Malmö: Liber